

ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ὁ κατάλογος προξένων τῆς Ἀνάφης IG XII 3, 251

Τὸν ἑλλiptῆ κατάλογο ξένων, προξένων τῆς Ἀνάφης, IG XII 3, 251 ἐδημοσίευσε πρῶτος ὁ Ludwig Ross τὸ 1838. (Εἰκ. 1). Περιελήφθη στὸ *Σύνταγμα* τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ A. Boeckh, ἐπαναδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν A. R. Rangabé καὶ κατόπιν αὐτοψίας ἀπὸ τὸν Κυριακὸ Σ. Πιττάκη. (Εἰκ. 2). Τέλος καὶ πάλιν κατόπιν αὐτοψίας τὸν ἐπαναδημοσίευσε ὁ Hiller von Gaertringen στὸ τεῦχος τῶν Δωρικῶν Σποράδων τοῦ Αἰγαίου (IG XII 3).

Περὶ τοῦ τόπου εὐρέσεως τῆς ἐπιγραφῆς σημειώνει ὁ Πιττάκης: «πλησίον τοῦ ἐκεῖ μοναστηρίου τῆς Παναγίας Καλαμιότισσας»· συμφώνως πρὸς τὸ λῆμμα τοῦ Hiller ὁ λίθος, ὅταν τὸν εἶδε, ἔκειτο: «in cella torcularia inter coenobium Παναγίας Καλαμιώτισσης et portum meridionalem sita.»

Τὸν ἐνεπίγραφο λίθο ἐνετόπισα τὸ 1990 χωμένο στὴν γῆ, μὲ τὴν ἐνεπίγραφο ὄψη ὀρατή, ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ παράθυρο ἀριστερὰ τῆς θύρας τοῦ ληνοῦ (πατητηριοῦ), ὅπου τὸν εἶχε ἰδῆ ὁ Hiller. (Εἰκ. 3, 4). Τὸν λίθο ἐπανεξέτασα τὴν 1.8.2002, 31.7.2003, 11.7. 2004, 18 καὶ 20.8.2005 καὶ στίς 11.7.2010.

Σημείωμα γιὰ τὴν ἐπανεύρεση τοῦ λίθου ἐδημοσίευσά στὸ *Δελτίον* τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἑταιρείας τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 2011.

Ἐκρίνα ἀναγκαίᾳ τὴν ἀναδημοσίευση τῆς ἐπιγραφῆς, διότι ὁ ἔλεγχος τῶν σωζομένων πρῶτον ἔδειξε ὅτι μερικὰ γράμματα δὲν διακρίνονται πλέον καὶ ἄλλα σώζονται ἀχνά, –σημειωτέον ὅτι σὲ ἀρκετὰ σημεῖα ἡ ἐνεπίγραφο ἐπιφάνεια εἶναι ἀποτετριμμένη–, καὶ διότι ἀπέφερε ὀλίγες νέες ἀναγνώσεις.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἑλλiptῆς ἄνω, δεξιὰ καὶ κάτω. (Εἰκ. 5). Τμῆμα τῆς ἄνω ἀριστερῆς γωνίας ἀπὸ τὸν 1ο ἕως καὶ τὸν 5ο στίχο εἶναι ἀποκεκρουμένο, ὥστε γράμματα τῆς ἀρχῆς τῶν στίχων αὐτῶν ἔχουν ἀπολεσθῆ.

Ὶψ. (σωζ.) 0,74 μ., πλ. (σωζ.) 0,42 μ., πάχ. 0, 17 μ.

Ὶψ. γραμμ. 0,01-0,017 μ. (τὰ ὄμικρον μικρότερα).

Ἐκδ. L. Ross, *Abh. der Münch. Akad.* II, 2, 1838, 443 κέ. [= *Archäologische Aufsätze*, II, Leipzig 1861, 525-526, ἀρ. 27]· CIG II add. 2477c· K. Σ. Πιττάκης, *Ἐφ. Ἀρχ.* 1840, 376, ἀρ. 485· A. R. Rangabé, *Antiquités Helléniques*, II, Athènes 1855, 958· IG XII 3, 251.

Τρίτο τέταρτο τοῦ 4ου – ἀρχὲς τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.

- - - - -
[- - - - - πρόξενος]
[Ἄναφαίων καὶ αὐτὸς]
[κα]ἰ ἔκγονοι.
—
Ἐάοχος Σισύφου

- [Θ]εσσαλός ἐκ Φαρσά-
 λου πρόξενος Ἀνα[φαίων]
 5 καὶ αὐτὸς καὶ ἔκγονοι.
 —
 Ἀριστων[ί]δ[η]ς Σ[τ]ησιδότη[ου]
 Μυκόνιος [πρόξε]νος Ἀ[να]-
 φαίων καὶ [αὐτὸ]ς καὶ ἔ[κ]-
 γονοι.
 —
 10 Ἀγροτέλης Ἀ[πο]λλωνί[δα]
 Κνίδιος πρόξενος Ἀναφ[αίων]
 καὶ αὐτὸς καὶ ἔκγονοι.
 —
 Καλλίγνωτος, Λυσαγόρας
 Π[ά]ρισι πρόξενοι Ἀναφάιω[ν καὶ]
 15 αὐτοὶ καὶ ἔκγονοι.
 —
 Βρύων *vacat*?
 Λ[ι] . ! υπων Φιλοστράτο[υ]
 Χίος πρόξενος Ἀναφ[αίων καὶ]
 αὐτὸς καὶ ἔκγονοι.
 —
 20 Ἀπολλώνιος Δαμονί[ου]
 [Τ]ελεμησεύς πρό[ξενος]
 [Α]ναφάίων καὶ αὐτ[ὸς καὶ]
 [ἔκγονοι].
 - - - - -

Οἱ ἐγγραφές δὲν εἶναι σύγχρονες, οὔτε ἀπὸ τὸν ἴδιο χαρακτῆρ. Ὅπως παρατήρησε ὁ Hiller, τῶν πρώτων στίχων εἶναι παλαιότερες. Τῆς ἐγγραφῆς διακρίνουν μικρές ὀριζόντιες γραμμές. Τῆς σημειούμενες ἀπὸ τοὺς Ross καὶ Hiller μεταξύ τῶν στίχων 1-2, 5-6 καὶ 19-20 δὲν ἐμπόρεσα νὰ ἰδῶ.

Ἡ Ἀριστων[ί]δ[η]ς τοῦ ὑποστίκτου¹ Ν διακρίνεται τὸ ἄκρο τῆς ἄνω γωνίας τοῦ ὑποστίκτου Δ ἢ ἄνω γωνία. Τὸ μόνο νησί τοῦ Αἰγαίου, στὸ ὁποῖο μαρτυρεῖται (μὲ τὴν δωρική κατάληξη -δας) τὸ ὄνομα Ἀριστωνίδης, εἶναι ἡ Ρόδος, βλ. Fraser – Matthews, *LGPN I*, 79, s.v.

Εὐχαριστῶ τοὺς ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἰδιαίτερος τὸν Γ. Παπαδόπουλο γιὰ τῆς χρήσιμες παρατηρήσεις του.

1. Δὲν μπορῶ νὰ ἀποκλείσω ὅτι τὰ ἴχνη ἀνήκουν σὲ Κ ἢ Μ· στὴν πρώτη περίπτωση ἢ συμπλήρωση Ἀριστων[ί]δ[η]ς φαίνεται ἡ μόνη δυνατή, ἀλλὰ τὸ ὄνομα δὲν μαρτυρεῖται· γνωστὸ εἶναι μόνον (ἄπαξ) τὸ θηλυκὸ Ἀριστώκλεα, *FdD III* 4, 259.3 (Δελφοί, 3ος αἰ. π.Χ.). Γιὰ τὴν δευτέρη περίπτωση δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ἀντίστοιχο ὄνομα (Ἀριστωμ-).

Σ[τ]ησιδότης· τοῦ ὑποστίκτου Η διακρίνεται ἡ δεξιὰ κεραία· τὸ ὄνομα Στησίδοτος, καθ' ὅσον γνωρίζω, δὲν μαρτυρεῖται. Ἄλλα σύνθετα μετὰ τὸ αὐτὸ πρῶτο συνθετικὸ ἔχει συλλέξει ὁ Bechtel, *HPN* 406.

10 Ἀγροτέλης· τὸ ὄνομα, ὅσον ἐμπόρεσα νὰ ἐρευνήσω, εἶναι ἄπαξ μαρτυρούμενο. Βεβαίως εἶναι γνωστὰ ἄλλα ὀνόματα μετὰ πρῶτο συνθετικὸ τὴν λέξι ἀγρός, βλ. Bechtel, *HPN* 20, ὁ ὁποῖος καταχωρίζει καὶ τὸ συγκεκριμένο.

13 Καλλίγνωτος, ἀπὸ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾶται μόνο στὴν Ρόδο, στὴν Θήρα, βλ. *LGPN* I, 244, s.v., καὶ στὴν Πάρο.² Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα δὲν εἶναι σύνηθες, εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ πρόξενος Καλλίγνωτος εἶναι πρόγονος τοῦ ἀναγραφομένου μάρτυρος στὸν ὄρον χωρίου τῆς Πάρου.

Λυσαγόρας· ἐμφανίζεται τόσο στὰ Ἴωνικὰ νησιά Πάρο, Χίο, Δῆλο, Θάσο, Σάμο, ὅσο καὶ στὴν Ρόδο, βλ. *LGPN* I, 291, s.v.

16 Βρύων· τὰ τρία πρῶτα γράμματα τοῦ ὀνόματος διέκριναν καὶ ὁ Ross καὶ ὁ Πιττάκης καὶ ὁ Hiller. Τὰ δύο τελευταῖα εἶναι πολὺ ἀχνά. Μετὰ τὸ ὄνομα δὲν διακρίνω ἄλλο γράμμα χαραγμένο (τοῦ πατρωνυμικοῦ ἢ ἐθνικοῦ, ἢ εἴ τινος ἄλλου;) στὸν στίχο –ἢ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια εἶναι ἀποτετριμμένη–. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν νὰ εἰπῆ κανεὶς ποιά ἦταν ἡ καταγωγή τοῦ Βρύωνος. Θεωρῶ πάντως ὅτι ὁ ἀναγραφόμενος ἦταν πρόξενος καὶ ἡ ἀναγραφή εἶναι ἀτελής.

Τὸ ὄνομα μαρτυρεῖται στὴν Ἀττική, βλ. Osborne – Byrne, *LGPN* II, 91, s.v., καὶ ἀπὸ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου στὴν Χίο, Σάμο, Ρόδο καὶ Ἀστυπάλαια, βλ. Fraser – Matthews, *LGPN* I, 105, s.v. Στὴν Χίο τὸ φέρει ἓνας τῶν Χίων πρέσβων, στοὺς ὁποίους ὀρκίσθησαν οἱ ἀρχεῖς τῶν Ἀθηναίων, γιὰ νὰ ἐπικυρώσουν τὴν συμμαχία Ἀθηναίων καὶ Χίων, IG II² 34.38 (385/4 π.Χ.). Ἡ πιθανότης νὰ ἦταν Χῖος ὁ Βρύων εἶναι μικρή, διότι ἡ λέξις πρόξενος στὸν στίχ. 18 εἶναι στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἀναφέρεται μόνον στὸν Χῖο τῶν στίχ. 17 καὶ 18.

17 Λ! . ! υπων· οἱ Πιττάκης καὶ Hiller ἔχουν μεταγράψει ὀκτὼ γράμματα, ἐνῶ ὁ Ross ἐπτὰ ὀκτὼ διέκρινε καὶ ἐγώ. Φαίνεται ὅτι ὁ Ross παρέλειψε τὸ γράμμα (κάθετη κεραία) ἀμέσως μετὰ τὸ πρῶτο (γωνιῶδες· Α, Λ ἢ Δ). Τὸ τρίτο γράμμα κατὰ Hiller καὶ κατὰ τὸν ὑπογραφόμενο, –δεύτερο κατὰ τὸν Ross–, παρέχει σοβαρὰ προβλήματα· ἡ ἐχάραξαν ἐκ σφάλματος κάποιο γράμμα καὶ κατόπιν ἀνέγραψαν τὸ ὀρθό· ἢ πρόκειται περὶ συμπλήματος δύο γραμμάτων, ἐνὸς Τ καὶ ἐνὸς ἀνεστραμμένου Υ ἢ Ψ κατὰ τοὺς Ross καὶ Hiller· ἢ, κατ' ἐμέ, περὶ μιᾶς ἄνω ὀριζοντίου κεραίας, στὰ ἄκρα τῆς ὁποίας ἐφάπτονται οἱ ἄνω κεραῖες ἐνὸς Χ. Τὸ τέταρτο γράμμα, –τρίτο κατὰ τὸν Ross–, εἶναι Ο (ὄ μικρον) κατὰ τοὺς Ross, Πιττάκη καὶ Hiller, ἴχνος καθέτου κεραίας κατ' ἐμέ.

Τὸ πέμπτο γράμμα, –τέταρτο κατὰ τὸν Ross, τὴν θέση τοῦ ὁποίου ὅμως ἀφήνει κενή–, εἶναι Υ κατὰ τοὺς Πιττάκη, Hiller καὶ τὸν ὑπογραφόμενο. Τὰ τρία τελευταῖα γράμματα, ΠΩΝ, στὰ ὁποῖα συμφωνοῦν οἱ Ross, Hiller καὶ ὁ ὑπογραφόμενος, εἶναι, νομίζω, ἀσφαλῆ. Ὁ Πιττάκης δίδει ΤΩΝ, ἀλλὰ ἡ μεταγραφή Τ καὶ Π δὲν διαφέρει πολὺ.

Σημειῶν ὅτι μαρτυροῦνται ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξι –υπων, ἢ καὶ –υτων, ἐὰν ἰσχύη ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Πιττάκη, λ.χ. Γρύπων, Ναύπων, Γρύτων, κλπ. Δὲν ἐπέτυχον ὅμως νὰ βρῶ λύση γιὰ τὴν μεταγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ Χίου προξένου.

2. Βλ. Γ. Κ. Παπαδόπουλου, “Ὁρος χωρίου ἀπὸ τὴν Πάρο, στὸν τόμο Ἄ. Π. Ματθαίου – Βούλα Ν. Μπαρδάνη (ἐπιμ.), Στεφάνωι στέφανος. Μελέτες εἰς μνήμην Στεφάνου Ν. Κουμανούδη (1931-1987), Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἑταιρεία, Ἀθῆναι 2019, 269-292, εἰδικῶς σελ. 270-271, στίχ. 15. Τὴν ὑπόδειξι ὀφείλω στὸν συντάκτη τοῦ ἄρθρου.

Φίλοστράτο[υ]· τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ στήν Χίο καὶ στοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους βλ. Θ. Χ. Σαρκάκη, *Χιακὴ προσωπογραφία*, Ἀθήναι 1989, X 149.

21 [Τ]ελεμησσεύς· τὸ ἐθνικὸν τῆς Τελεμησσοῦ ἢ Τελεμεσσοῦ (*Syll.*³ 1044.7-8, 37), πόλεως τῆς Καρίας,³ μαρτυρεῖται ὡς Τελεμησσεύς. Ἡ ἀναγραφόμενη ἐδῶ παραλλαγή, καθ' ὅσον ἐστάθη δυνατὸν νὰ ἐρευνησῶ, δὲν εἶναι γνωστὴ ἀπὸ ἄλλη πηγή.

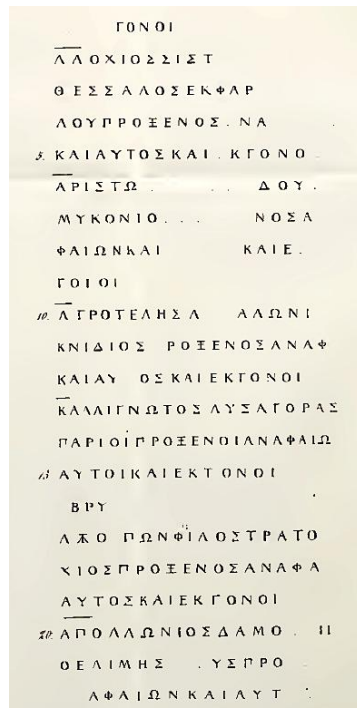
Ἡ χρονολόγησις τῆς ἐπιγραφῆς στηρίζεται στήν ἀναγραφὴ τοῦ περιωνύμου Φαρσαλίου *Δαόχου Σισύφου, τετράρχου τῶν Θεσσαλῶν καὶ ἱερομνήμονος τῶν Ἀμφικτυόνων*,⁴ βλ. Fraser – Matthews, *LGPN* III.B, 106, s.v. (2) καὶ στὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων.

Δύο ἀκόμη, ἐλλειπεῖς καὶ αὐτοί, κατάλογοι προξένων⁵ (*IG* XII 3, 250 καὶ 252), ἔχουν βρεθῆ τὸν 19ο αἰ. στήν Ἀνάφη· λανθάνουν καὶ οἱ δύο.

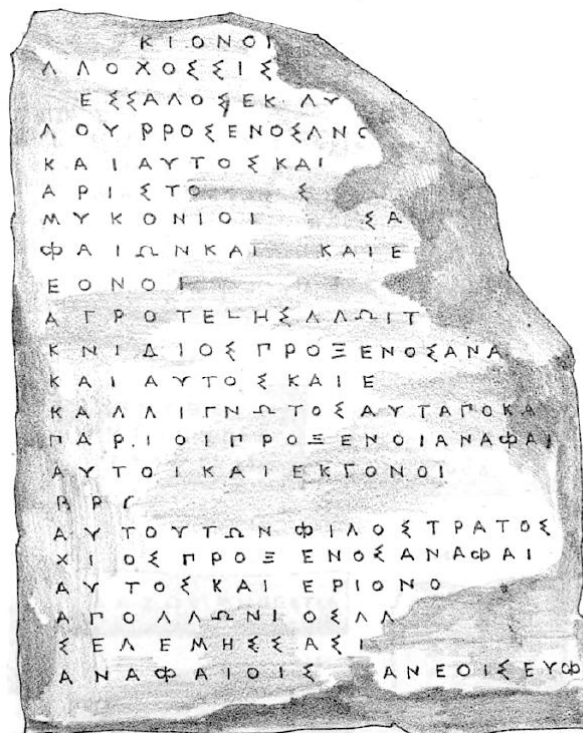
3. Βλ. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic and Classical Greek Poleis*, Oxford 2004, 1134, ἀρ. 936.

4. Βλ. B. Helly, *L'État thessalien. Aleuas le Roux, les tétrades et les tagoi*, Lyon 1995, 63-66.

5. Περὶ τῶν προξένων διαλαμβάνει ὁ W. Mack, *Proxeny and Polis*, Oxford 2015. Οἱ κατάλογοι τῆς Ἀνάφης συζητοῦνται στήν σελ. 292.

Εἰκ. 1. Μεγαλογράμματο ἀντίγραφο τῆς ἐπιγραφῆς (L. Ross, *Abh. der Münch. Akad.* II, 443-445, ἀρ.27, πίν. ἐκτὸς κειμένου)

Εἰκ. 2. Σχεδιογράφημα τῆς ἐπιγραφῆς (Κ. Σ. Πιττάκης, *Ἐφημ. Ἀρχ.* 1840, 376, ἀρ. 485)

Εικ. 3. Η θέση της επιγραφής παρά την είσοδο του ληνοῦ

Εικ. 4. Η επιγραφή, ὅπως διακρινόταν χωμένη στην γῆ

Εικ. 5. Ἡ ἐπιγραφή